

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 823/2019
05.03.2020. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија Слађане Накић Момировић, председника већа, Добриле Страјина и Марине Милановић, чланова већа, у правној ствари тужиље АА из ..., чији је пуномоћник Никола Тадић, адвокат из ..., против тужене Републике Србије, Министарства правде, коју заступа Државно правобранилаштво, Одељење у Суботици, ради накнаде рехабилитационе штете, одлучујући о ревизији тужиље изјављеној против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж 4973/18 од 20.11.2018. године, у седници одржаној 05.03.2020. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ, као неоснована, ревизија тужиље изјављена против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж 4973/18 од 20.11.2018. године.

ОДБИЈА СЕ, као неоснован, захтев тужиље за накнаду трошкова ревизијског поступка.

Образложење

Пресудом Вишег суда у Суботици П 97/17 од 19.09.2018. године ставом првим изреке, тужбени захтев је делимично усвојен. Ставом другим изреке, обавезана је тужена да тужиљи на име накнаде нематеријалне штете по основу психичког бола исплати 700.000,00 динара, са законском затезном каматом од 19.09.2018. године до исплате. Ставом трећим изреке, преко досуђеног износа од 700.000,00 динара до захтеваног износа од 10.000.000,00 динара, тужбени захтев за накнаду нематеријалне штете по основу психичког бола, одбијен је. Ставом четвртим изреке, захтев ради накнаде материјалне штете обављеног неисплаћеног рада у редовно радно време у износу од 14.488.000,00 динара, обављеног а неплаћеног прековременог рада у износу од 22.960.000,00 динара, губитка плате за време незапослености по престанку лишења слободе у износу од 375.650,00 динара, разлике у платама пре и после штетног догађаја у износу од 3.952.080,00 динара, губитка пензија у износу од 4.669.600,00 динара, разлике у пензијама у износу од 7.369.000,00 динара, изгубљеног бенефицираног стажа у износу од 1.287.000,00 динара, новчане накнаде за претрпелени страх у износу од 10.000.000,00 динара, одбијен је. Ставом петим изреке, обавезана је тужена да тужиљи на име трошкова

поступка плати 81.600,00 динара. Ставом шестим изреке захтев тужиље за ослобађање од плаћања судских такси је одбијен.

Пресудом Апелационог суда у Новом Саду Гж 4973/18 од 20.11.2018. године, ставом првим изреке, жалба тужиље је делимично усвојена. Ставом другим изреке, првостепена пресуда преиначена је у побијаном одбијајућем делу захтева за накнаду нематеријалне штете из става трећег изреке и дела одлуке о трошковима поступка (став пет изреке), тако што је тужена обавезана да тужиљи на име накнаде нематеријалне штете за душевни бол због неоснованог лишења слободе њеног покојног оца поред досуђеног износа од 700.000,00 динара исплати још износ од 1.300.000,00 динара, тј. укупно 2.000.000,00 динара, са законском затезном каматом од 19.09.2018. године до исплате, као и да јој на име накнаде трошкова поступка поред досуђеног износа од 81.600,00 динара исплати још износ од 52.500,00 динара односно укупно 134.100,00 динара. Ставом трећим изреке, првостепена пресуда потврђена је у преосталом побијаном, непреиначеном одбијајућем делу из става три, четири и шест изреке, и у том делу жалба тужиље је одбијена.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену тужиља је благовремено изјавила ревизију због битне повреде одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права.

Врховни касациони суд је испитао побијану пресуду на основу члана 408. Закона о парничном поступку-ЗПП („Службени гласник РС“, бр. 72/11, 87/18) и утврдио да је ревизија неоснована.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности, а ревизијом се не указује на друге повреде поступка због којих се она може изјавити, применом члана 407. став 1. ЗПП.

Према утврђеном чињеничном стању, тужиљин отац, сада пок. ББ, рехабилитован је правноснажним решењем Вишег суда у Суботици Рех 187/14 од 02.04.2015. године. Наведеним решењем утврђено је да је судска, односно административна одлука војних или других југословенских органа којим је пок. ББ осуђен на 18 година затвора због делатности по ИБ-у, којом му је повређено право на слободу, ништава од њеног доношења, као и да су ништаве њене правне последице. Отац тужиље је био ухапшен 18.02.1952. године у ..., због изјашњења за резолуцију Информбироа и првобитно је осуђен на 14 година затвора. Изречену казну затвора издржавао је на Голом отоку све до 29.11.1956. године, када је Савезно извршно веће донело одлуку о помиловању осуђених лица, којом је поред осталих и ББ ослобођен даљег издржавања изречене казне затвора. Тужиља је рођена 14.07.1947. године и у време очевог хапшења имала је непуних 5 година. Не сећа самог хапшења, али се сећа да су том приликом однете официрска униформа и одликовања њеног оца, као и писма која су припадала мајци. Након очевог хапшења породица није имала примања. Тужиљина мајка је умрла 1953. године. Тужиља је, након мајчине смрти, са две старије сестре, које су у то време биле малолетне, наставила да живи у кући у којој су до тада живеле, у јако тешким материјалним

условима. Издржавале су се од 1.500 динара, које је добијала најстарија тужиљина сестра, тада ученица средње школе, као и од онога што би им дале комшије. Нико од родбине није смео да им дође у кућу. Било је речи о томе да ће тужиље бити смештене у дом, против чега су се њене сестре бориле, па до тога није дошло. Када је тужиља кренула у основну школу, нико од ђака није хтео да иде до школе са њом, нити да комуница за време одмора, што је она, као девојчица, правдала тиме да није обучена као друга деца. По повратку оца са Голог отока, породица је и даље тешко живела. Отац ћеркама није причао о свом боравку на Голом отоку, само је рекао да је јако пуно радио, 17 до 18 сати дневно. Запослио се у грађевинском предузећу, као картотекар у магацину, будући да су му одузети претходно стечени војни чинови и остао је са завршеном гимназијом. Након 4 до 5 година рада у грађевинском предузећу, тужиљин отац је остварио право на пензију, али се убрзо тешко разболео, а умро је 01.11.1967. године у Пре покретања ове парнице, тужиља се обратила Комисији за рехабилитационо обештећење Министарства правде РС, са захтевом за рехабилитационо обештећење, али до закључења споразума о рехабилитационом обештећењу није дошло.

Полазећи од тако утврђеног чињеничног стања, правилно су нижестепени судови применили материјално право из члана 26. став 3. у вези члана 7. тачка 5. Закона о рехабилитацији („Службени гласник РС“, бр. 92/11), када су утврдили да тужиља спада у круг лица која имају право на накнаду нематеријалне штете за претрпљене душевне болове због лишења слободе оца, у складу са законом којим се уређују облигациони односи.

Првостепени суд је делимично усвојио захтев тужиље и обавезао тужену да тужиљи на име накнаде нематеријалне штете по основу претрпљених душевних болова због лишења слободе њеног оца исплати 700.000,00 динара, са припадајућом законском затезном каматом, док је за веће тражење накнаде нематеријалне штете, као и за накнаду материјалне штете, захтев одбио, као неоснован.

Другостепени суд је одлучујући о жалби тужиље, делимично преиначио првостепену пресуду у делу одлуке о висини накнаде нематеријалне штете, сматрајући да тужиљи може бити пружена одговарајућа сатисфакција досуђивањем правичне новчане накнаде за претрпљене душевне болове због лишења слободе њеног оца у износу од још 1.300.000,00 динара применом члана 200. Закона о облигационим односима, док је првостепену пресуду потврдио у делу одлуке о захтеву за накнаду материјалне штете.

Имајући у виду утврђено чињенично стање, као и циљ коме накнада нематеријалне штете служи у складу са чланом 200. став 2. Закона о облигационим односима, Врховни касациони суд налази да је износ досуђен побијаном одлуком за претрпљене душевне болове које је тужиља трпела због неосновног лишења слободе свог оца, правилно и адекватно одмерен, и као такав представља правичну накнаду на име овог вида нематеријалне штете. Приликом одлучивања другостепени суд је правилно ценио све околности овог случаја, а нарочито чињеницу да је покојни отац тужиље лишен слободе у време када је тужиља имала непуних 5 година, да је она скоро 5 година (4 године, 9 месеци, 11 дана) била лишена очевог присуства, старања, издржавања, пажње, љубави, да јој је годину дана након очевог хапшења преминула мајка, као и да су се последице

неосноване осуде одразиле на одрастање и живот тужиље. Према оцени Врховног касационог суда досуђена висина накнаде одговара тужиљиним трпљењу и циљу којом та накнада служи, посебно имајући у виду да је сатисфакција делимично остварена чињеницом да је њен отац рехабилитован и решење којим је био осуђен поништено, са свим правним последицама, што је ублажило душевне болове које тужила трпи, па је преко досуђеног износа правилно одбијен захтев тужиље, због чега су неосновани наводи ревизије.

Правилан је закључак нижестепених судова да тужили, као кћерки рехабилитованог лица не припада право на накнаду материјалне штете, на име обављеног неисплаћеног рада у редовно радно време, обављеног а неплаћеног прековременог рада, губитка плате за време незапослености по престанку лишења слободе, разлике у платама пре и после штетног догађаја, губитку пензије, разлике у пензији и изгубљеног бенефицираног стажа, с обзиром на то да према члану 21. став 3. и члану 26. став 1. до 3. Закона о рехабилитацији, право на накнаду материјалне штете настале као последица лишења слободе правног претходника тужиље, има само рехабилитовано лице. Право на обештећење материјалне штете коју је рехабилитовано лице претрпело, могу остварити његови наследници, али само у случају да су рехабилитована лица то право остварила за живота.

Наиме, Закон о рехабилитацији представља *les specialis* у односу на Закон о облигационим односима у погледу регулисања права на обештећења за материјалну и нематеријалну штету (рехабилитационо обештећење) и прописан је круг лица која имају одређена права по том основу и обим тих права, као и у односу на Закон о наслеђивању у погледу права која могу бити предмет наслеђивања. Чланом 26. Закона о рехабилитацији, прописано је да рехабилитовано лице има право на обештећење на материјалну штету насталу због повреде права и слобода, а у складу са законом којим се уређује облигациони односи (став 1.) и право на враћање наплаћених новчаних казни и трошкова поступка у револаризованом износу чија се висина одређује тако што се утврђује сразмера наплаћених износа према просечној плати у време наплате, у односу на просечну плату у Републици Србији и у години у којој се врши плаћање (став 2.). Према члану 20. став 1. овог закона, рехабилитовано лице има право на посебан пензијски стаж, месечну новчану накнаду (посебан додатак), здравствену заштиту и друга права из здравственог осигурања, право на враћање конфисковане имовине или имовине одузете по основу прописа из члана 2. став 1. овог закона, односно обештећење за ту имовину, право на рехабилитационо обештећење. Чланом 21. став 3. Закона о рехабилитацији прописано је да право на враћање конфисковане имовине или имовине одузете по основу прописа из члана 2. став 1. овог закона, односно обештећење за ту имовину имају наследници рехабилитованог лица у складу са чланом 25. овог закона.

Имајући у виду напред наведено, као и да је отац тужиље преминуо пре ступања на снагу Закона о рехабилитацији, и да му за живота није признато право на накнаду било ког вида материјалне штете, коју је трпео због лишења слободе, то је захтев тужиље за накнаду тражене материјалне штете неоснован, како су то правилно закључили нижестепени судови.

Са напред наведених разлога на основу члана 414. став 1. ЗПП, Врховни касациони суд је одлучио као у ставу првом изреке.

С обзиром на успех тужиље у поступку по ревизији, то је одлучено као у ставу другом изреке.

**Председник већа - судија
Слађана Накић Момировић, с.р.**

**За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић**